

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl samosoudcem Mgr. Václavem Trajerem ve věci

žalobce: **Ing. L. K.**, narozený dne X
bytem X

proti

žalovanému: **Ministerstvo obrany, odbor sociálního zabezpečení**
sídlem Molákova 576/11, 186 00 Praha 8 - Karlín

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 8. 2023, č. j. MO 640927/2023-7542 OSZ,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva obrany, odboru sociálního zabezpečení, ze dne 31. 8. 2023, č. j. MO 640927/2023-7542 OSZ, se **zrušuje** a věc se **vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou podanou v zákonem stanovené lhůtě domáhal přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 8. 2023, č. j. MO 640927/2023-7542 OSZ, jímž žalovaný nevyhověl žalobcovým námitkám proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 6. 2023, č. j. 233244/VYCH-25/21 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“) a prvostupňové rozhodnutí potvrdil. Prvostupňovým rozhodnutím žalovaný podle § 9 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“) a § 34a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) zamítl žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu o

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

částku za vychované dítě. Současně žalobce navrhl, aby soud zrušil i prvostupňové rozhodnutí a uložil žalovanému povinnost nahradit žalobci náklady soudního řízení.

Žaloba

2. Žalobce v úvodu podané žaloby popsal průběh řízení před žalovaným od okamžiku, kdy uplatnil u žalovaného nárok na zvýšení starobního důchodu za vychované dítě (výchovné) až do vydání napadeného rozhodnutí.
3. Jeho vydáním bylo podle žalobcova názoru zasaženo do jeho práva na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, které je garantované v čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a které je v souladu s čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod realizováno zejména prostřednictvím zákona o důchodovém pojištění, jehož součástí je i § 34a tohoto zákona umožňující za zde uvedených podmínek zvýšení procentní výměry přiznaného důchodu o částku 500 Kč za každé vychované dítě. Tyto podmínky žalovaný dle žalobcova přesvědčení nesprávně interpretoval a aplikoval.
4. Prvostupňové rozhodnutí, jímž žalobcovu žádost zamítl, založil žalovaný na rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 9. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, jímž bylo rozhodnuto o výši podílu každého z rodičů na výchově dcery J. K. Toto rozhodnutí však bylo následně zrušeno rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 14. 8. 2023, č. j. 45000/15126/23/010/KB, tedy dříve, než bylo vydáno žalobou napadené rozhodnutí. Žalovaný proto pochybil, pokud prvostupňové rozhodnutí založil na nepravomocném rozhodnutí, které bylo v průběhu dalšího řízení před žalovaným zrušeno. Žalovaný si byl sice této skutečnosti při rozhodování o námitkách vědom, avšak přesto prvostupňové rozhodnutí potvrdil. Žalovaný se přitom podle žalobce sám otázkou, který z rodičů se na výchově dcery podílel vyšší měrou, vůbec nezabýval, a v potřebném rozsahu tudíž neobjasnil, zda v žalobcově případě došlo ke splnění podmínek stanovených v § 34a zákona o důchodovém pojištění.
5. Dále žalobce citoval § 34a odst. 3 zákona o důchodovém pojištění ve znění účinném do 18. 12. 2024, z jehož znění podle jeho názoru vyplývá, že rozhodná právní úprava nijak nebonifikuje péči (matky) o dítě v útlém věku, ale zohledňuje jeho výchovu od narození až do dosažení zletilosti, a to (mimo jiné) za podmínky, že péče o dítě v tomto období trvala alespoň 10 let. Právě za celé toto období je proto nutno rozsah péče jednotlivých osob o dítě posuzovat, a nikoliv pouze v období ranného dětství, jak to uvedl žalovaný v napadeném rozhodnutí.
6. Žalovaný také podle žalobce v napadeném rozhodnutí nesprávně dovozuje, že smyslem právní úpravy obsažené v § 34a zákona o důchodovém pojištění je – s ohledem na význam péče o dítě v ranném dětství – pomoci především ženám. Takový smysl nelze dovodit ani z jejího textu ani z obsahu důvodové zprávy k zákonu č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon o důchodovém pojištění a zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (dále jen „zákon č. 323/2021 Sb.“), jímž byla příslušná ustanovení do zákona o důchodovém pojištění vložena. Je tedy nutno vycházet z toho, že ženy i muži jsou při posuzování splnění podmínek pro přiznání nároku na zvýšení důchodu o částku za vychované dítě v rovném postavení a rozhodující je pouze rozsah poskytované péče.
7. Žalovaný se dle žalobce v řízení vůbec nevypořádal se žalobcem prokázanou skutečností, že o dítě (dceru J. K.) pečovali od jejího narození oba rodiče a následně se po odchodu matky ze společné domácnosti v době, kdy bylo dceři 11 let, o dceru staral již jen žalobce. To také vedlo k tomu, že po rozvodu manželství byla dcera svěřena do péče žalobce. Žalobce taktéž v průběhu řízení před žalovaným poukázal na skutečnost, že od narození dcery (X) s ní byla asi do roku 1984 na mateřské a rodičovské dovolené matka a v tomto období s ní trávila více

času, avšak i žalobce se do péče zapojoval vedle plnění svých pracovních povinností. V období od září 1986 do června 1989 byl žalobce vyslán na postgraduální studium na Vojenské akademii v Brně. V této době se dle žalobce výrazně změnila jeho rodinná situace, dceřina matka začal vyhledávat a navazovat mimomanželské vztahy, přestala mít zájem o její výchovu a velmi často ji, pokud byl žalobce ve škole, svěřovala do péče prarodičů. Žalobce proto právě z důvodu, aby mohl péči o dceru zabezpečit, odmítl v roce 1986 nabízenou možnost studia v zahraničí, která by mu umožnila kariérní posun. Jelikož doklad o tomto by měl být založen v osobním spise žalobce, který je archivován Armádou České republiky, žalobce navrhl žalovanému, aby si jej vyžádal. Žalovaný to však neučinil. Po ukončení studia se žalobce již téměř plně věnoval výchově dcery, a proto v roce 1990 opět odmítl možnost studia v zahraničí. V letech 1990 až 1994 pak odmítl z téhož důvodu i možnosti dalšího kariérního růstu, které mu byly opakovaně nabízeny.

8. Závěry, k nimž žalovaný v napadeném rozhodnutí dospěl, jsou nadto v rozporu s důkazy, které žalobce v řízení předložil. To se týká zejména rozsudku Okresního soudu Lounech ze dne 21. 11. 1994, č. j. 7 C 880/93-29, jímž bylo rozhodnuto o rozvodu žalobcova manželství s dceřinou matkou a svěření dcery do péče žalobce. Z něj totiž vyplývá, že matka o dceru nepečovala již před rozvodem.
9. Uvádí-li žalovaný v napadeném rozhodnutí, že žalobcova kariéra nebyla během doby, kdy o dceru pečoval, ovlivněna způsobem, který by měl negativní vliv na výši jeho důchodu, je toto tvrzení nepravdivé. Navíc takovou podmínku pro přiznání výchovného příslušná právní úprava ani nestanovuje. Podmínkou pro přiznání výchovného je pouze prokázání doby péče o dítě v největším rozsahu. Žalobce přitom v řízení nejen tvrdil, ale i doložil, že do věku přibližně 11 let o dceru pečovali oba rodiče a následně dalších asi sedm let, již je on sám. Je tedy zřejmé, že to byl právě žalobce, kdo o dceru pečoval ve větším rozsahu.
10. Pokud tedy žalovaný napadeným rozhodnutím nevyhověl jeho námitkám a prvostupňové rozhodnutí, jímž byla jeho žádost o přiznání výchovné zamítnuta, potvrdil, dopustil se nesprávného hmotněprávního posouzení žalobcova nároku.
11. Obě rozhodnutí jsou podle žalobcova názoru nezákonná taktéž z důvodu řady procesních vad, jichž se žalovaný dopustil. Tyto vady jsou způsobeny nerespektováním požadavků kladených na správní řízení zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, (dále jen „správní řád“) ze strany žalovaného. Žalovaný konkrétně pochybil v tom, že jeho skutkové závěry jsou v rozporu se shromážděným spisovým materiálem a zejména důkazy předloženými žalobcem, nevyžádal si žalobcův osobní spis, ač to žalobce na podporu svých tvrzení navrhoval. V odůvodnění rozhodnutí se pak žalovaný s tím, proč tak neučinil a proč ani nepřihlížel k žalobcem uváděný skutečností, náležitě nevypořádal. Není rovněž zřejmé, proč žalovaný v průběhu řízení přistoupil k jeho přerušení z důvodu probíhajícího řízení o předběžné otázce, když se jednalo o otázku, o níž orgán, jemuž žalovaný postoupil spisový materiál, nebyl oprávněn rozhodovat a žalovaný si o něm měl učinit úsudek sám. V řízení nebyl dán ani žádný důvod pro přerušení řízení podle § 83b zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Prvostupňové rozhodnutí je nadto ještě zatíženo vadou spočívající v tom, že bylo vydáno na podkladě nezákonného a posléze v průběhu řízení před žalovaným pravomocně zrušeného rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 9. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC.

Vyjádření žalovaného k žalobě

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

12. V úvodu svého vyjádření žalovaný uvedl, že setrvává na svých závěrech uvedených v napadeném rozhodnutí a že je přesvědčen, že při rozhodování o žalobcově nároku postupoval v souladu s platnou právní úpravou.
13. Dále žalovaný ocitoval z podané žaloby část žalobcova popisu průběhu řízení před žalovaným, parafrázoval žalobcovu argumentaci a konstatoval, že žalobce v žalobě poukazuje na to, že matka o dceru pečovala pouze společně se žalobcem, a to až do 11 let věku dítěte, kdy odešla ze společné domácnosti.
14. Z toho podle žalovaného vyplývá, že podmínky péče o dítě ve smyslu § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění splnili oba rodiče. Bylo proto na žalovaném, aby rozhodl, kdo o dceru pečoval větším rozsahu. Kritériem pro posouzení přitom není jen samotná délka péče, ale i její intenzita. Péče o dítě po narození, během ranného dětství, v předškolním věku a v prvních letech povinné školní docházky, je bez pochyb jistě náročnější a má také větší dopad na kariérní postup, celkovou dobu zaměstnání a výdělek pečující osoby než péče o dítě, které je už ve věku, kdy je schopno se o sebe relativně postarat. V tomto období života dítěte jeho rodič již zajišťuje především jen jeho finanční zabezpečení. Jeví se proto přirozené a je v souladu s účelem výchovného, aby náleželo tomu z rodičů, který se výchově více věnoval právě raném období života dítěte, což bývá obvykle matka.
15. Prvotním důvodem pro zavedení výchovného bylo totiž zmírnění statistického rozdílu mezi důchodem mužů a žen, který činí více než 2 000 Kč. Jednou z jeho příčin jsou přitom právě výkyvy v kariérách žen, která nastaly v důsledku výchovy dětí. Ačkoliv je výchovné koncipováno jako nárok genderově neutrální, je určeno především ženám, neboť v kariérách mužů se negativní důsledky spojené s výchovou dětí, běžně neprojevují, nedochází u nich z tohoto důvodu ke snižování důchodů a není dán důvod pro jeho kompenzaci prostřednictvím výživného. O uznání výchovy ze strany muže lze proto podle žalovaného uvažovat zejména v případech, kdy matka dítěte zemřela v době, kdy bylo dítě ve velmi nízkém věku nebo bylo ve velmi nízkém věku svěřeno do výchovy muže a výchova dítěte měla prokazatelný vliv na jeho pracovní kariéru.
16. Matka ve svém písemném vyjádření uvedla, že od narození do rozvodu manželství, po němž byla dcera svěřena do péče otce, se o dceru starala výhradě ona. Otec se na výchově v té době podílel zejména finančně. Osobně se na ní podílel v době svého volna po návratu ze zaměstnání nebo ze studia. Sám pečoval o dceru až v době po rozvodu manželství. Ostatně sám žalobce uvedl, že to byla matka, kdo čerpal mateřskou a rodičovskou dovolenou, a že on v raném dětství dcery především pracoval a živil rodinu.
17. V době, kdy dítě vyžadovalo největší péči tedy žalobce rodinu zabezpečoval finančně a věnoval budování své kariéry, když za tímto účelem od září 1986 do června 1989 studoval na Vojenské akademii v Brně. O dceru začal samostatně pečovat až v době, kdy jí bylo 13 let. Žalobcova kariéra nadto nebyla výchovou dcery ovlivněna, jeho příjmy rostly. Žalovaný proto v tomto případě vyhodnotil, že dítě v největším rozsahu pečovala jeho matka.
18. V závěru svého vyjádření žalovaný uvedl, že považuje žalobu za neopodstatněnou a navrhl, aby ji soud v celém rozsahu zamítl.

Další vyjádření žalobce

19. Žalobce na vyjádření žalovaného reagoval podáním, v němž uvedl, že z podkladů, které předložil žalovanému, nebo které na podporu svých tvrzení označil, je jednak zřejmé, že vždy dbal o řádnou výchovu své dcery, a že po totálním selhání matky výchovu dcery spolu

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

se vším, co s ní souvisí, upřednostnil bez jakéhokoliv zaváhání před svou kariérou, s čímž souvisel i pokles v jeho platovém zařazení.

20. Z vyjádření žalovaného lze podle žalobce dovodit, že jeho rozhodnutí jsou založena pouze na již neplatných závěrech učiněných Okresní správou sociálního zabezpečení v Ústí nad Labem, jež byly nadto postaveny pouze na jediném všeobecném a nepravdivém vyjádření matky, že se o dceru starala až do rozvodu manželství.

Posouzení věci soudem

21. Napadené rozhodnutí žalovaného soud přezkoumal v řízení podle části třetí hlavy druhé prvního dílu s. ř. s., který vychází z dispoziční zásady vyjádřené v § 71 odst. 1 písm. c), písm. d), odst. 2 větě druhé a třetí a v § 75 odst. 2 větě první s. ř. s. Z této zásady vyplývá, že soud přezkoumává zákonnost rozhodnutí správního orgánu pouze v rozsahu, který žalobce uplatnil v žalobě nebo během dvouměsíční lhůty po oznámení napadeného rozhodnutí ve smyslu § 72 odst. 1 věty první s. ř. s. Povinností žalobce je proto tvrdit, že rozhodnutí správního orgánu nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonnému ustanovení, a toto tvrzení zdůvodnit. Nad rámec žalobních bodů musí soud přihlídnout toliko k vadám napadeného rozhodnutí, k nimž je nutno přihlížet bez návrhu, nebo které vyvolávají nicotnost napadeného rozhodnutí podle § 76 odst. 2 s. ř. s.
22. Ze spisového materiálu zjistil soud následující skutečnosti.
23. Žalobci byl přiznán rozhodnutím žalovaného ze dne 27. 7. 2019 starobní důchod ode dne 7. 5. 2019.
24. Dne 11. 8. 2022 bylo žalovanému doručeno podání žalobce ze dne 10. 8. 2022, v němž žalobce uvedl, že by rád v průběhu září 2022 požádal o příspěvek za vychované dítě (dceru), a žádá proto žalovaného, aby mu sdělil, jaké podklady pro posouzení jeho nároku bude od žalobce požadovat. Žalobce v podání taktéž uvedl, že dcera se narodila 21. 12. 1981 a přibližně od roku 1992 byla v jeho péči, což bylo následně potvrzeno i rozsudkem Okresního soudu v Lounech, jímž bylo také přibližně v roce 1994 rozvedeno žalobcovo manželství s matkou dcery. Rozsudek nemá k dispozici, v případě potřeby by si jej vyžádal u soudu. Může také žalovanému poskytnout kontakty na dceru, případně i jiné svědky.
25. Přípisem ze dne 15. 8. 2022 žalovaný sdělil žalobci, že výchovné lze v jeho případě přiznat pouze na základě písemné žádosti. V ní se uvádějí údaje o vychovaných dětech, době rozsahu osobní a péče a její součástí je čestné prohlášení, že žadatel pečoval o dítě v největším rozsahu.
26. Dne 14. 9. 2022 bylo žalovanému doručeno podání žalobce nazvané „žádost o úpravu procentní výměry starobního důchodu podle § 34a zákona č. 155/1995 Sb. – výchovné“. V tomto podání žalobce mimo jiné čestně prohlásil, že sám osobně pečoval v největším rozsahu o vlastní dítě J. K., narozenou dne X, přičemž byly z jeho strany splněny podmínky výchovy dítěte stanovené v § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění. V době od X přibližně do roku 1990 spolu se žalobcem pečovala o dítě i jeho matka, J. K. Následně se však už o ni nestarala, a to asi tři až čtyři roky před tím, než byla soudem dcera svěřena do péče žalobce rozhodnutím soudu. Dále žalobce uvedl, že plným převzetím péče *de facto* ukončil vojenskou kariéru (již v roce 1990 odmítl vyslání na zahraniční školu a musel zahájit ukončení služebního poměru, k čemuž došlo v roce 1997). Přílohou žalobcova podání byl rodný list J. K., dcery žalobce a J. K., rozené B., a rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 21. 11. 1994, č. j. 7 C 880/93-29, který nabyl právní moci dne 26. 1. 1995, jímž bylo

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

rozvedeno manželství žalobce a J. K., rozené B. a dcera J. K. pro dobu po rozvodu svěřena do výchovy žalobce.

27. Přípisem ze dne 27. 10. 2022 požádal žalovaný bývalou žalobcovu manželku J. M., dříve K., o vyjádření k žalobcově žádosti. Ta se vyjádřila podáním ze dne 1. 12. 2022, v němž uvedla, že s žalobcovou žádostí nesouhlasí, neboť dcera byla žalobci svěřena do výchovy až nabytím právní moci rozsudku soudu, kdy již dosáhla věku 13 let. Do té doby se o dceru starala výhradně ona. Dále uvedla, že žalobce byl voják z povolání, jezdil na dlouhá vojenská cvičení.
28. Výzvou ze dne 3. 4. 2023 žalovaný vyzval žalobce, aby mu pro účely posouzení relevantních skutečností rozhodných pro nárok na výchovné poskytl následující informace:
- 1) V jakém období péči o dítě zajišťoval a v čem spočíval větší rozsah jeho osobní péče oproti matce dítěte, které se na ní taktéž podílela.
 - 2) Zda, jakým způsobem a v kterém období ovlivnila péče o dítě negativně jeho pracovní kariéru.
 - 3) Kdo osobně a celodenně pečoval o dítě do čtyř let jeho věku.

Ve výzvě žalovaný žalobce také poučil, že v případě, že na základě jím sdělených skutečností nebude moci rozhodnout, která osoba zajišťovala péči o dceru Jitku Křivskou v největším rozsahu, bude tato otázka řešena v řízení před příslušnou okresní správou sociálního zabezpečení.

29. Žalobce se k výzvě žalovaného vyjádřil podáním ze dne 4. 4. 2023. V něm popsal okolnosti rozpadu svého manželství a k dotazům žalovaného uvedl následující:
- 1) V letech 1986 - 1989 se již matka o dceru řádně nestarala, zejména od roku 1987 ji nechávala v péči babiček. Žalobce však v tomto období péči o dceru nezajišťoval, neboť byl vyslán na postgraduální studium na Vojenské akademii v Brně. Ve větším rozsahu začal zajišťovat péči o dceru od roku 1990, kdy se celá rodina přestěhovala do Žatce. Manželka v té době již pracovala. V letech 1990 - 1991 probíhala péče tak, že manželka zajišťovala pro dceru stravu a částečně její přípravu do školy a žalobce vše ostatní. V letech 1991 - 1992, přestože stále žalobce s manželkou bydleli ve společné domácnosti, již veškeré běžné denní povinnosti spojené s péčí o dceru a její volnočasové aktivity zajišťoval žalobce, neboť nikdy nebylo jisté, zda bude manželka doma. V letech 1993 - 1994 byla dcera v péči žalobce, protože se její matka z domácnosti odstěhovala, dcera od ní utekla a bydlela u žalobce. V této době žalobci výrazně s péčí o dceru pomáhala jeho matka, která u něho v Žatci přes týden bydlela. Na konci roku 1994 byla dcera žalobci svěřena do péče soudem. Žalobce se s dcerou přestěhoval do rodinného domu v Ústí nad Labem. Také v této době měl žalobce velkou oporu ve svých rodičích a též ve své pozdější druhé manželce.
 - 2) V důsledku péče o dceru žalobce musel už v roce 1990 odmítnout nabídku zahraničního studia, na které byli vysíláni příslušníci ozbrojených sil, u nichž byl předpoklad, že budou součástí nově se tvořící velitelské struktury. Následně žalobce také ukončil intenzivní jazykový kurs angličtiny pro velitele, do něhož byly zařazeni příslušníci, u nichž se předpokládal kariérní růst. Jelikož péči o dceru nebylo možno skloubit s jakoukoliv vyšší velitelskou funkcí, žalobce odmítal veškeré nabídky na tyto funkce a obecně veškeré nabídky na zařazení, které by nebylo s péčí o dceru slučitelné. V souvislosti s nemocí dítěte ale nikdy nečerpal žádné volno, protože měl

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

i v tomto ohledu velkou podporu ze strany své matky a otce. Po zvážení všech okolností proto žalobce nejprve požádal o přeložení na místní vojenskou správu a následně o propuštění ze služebního poměru. Při výkonu civilních zaměstnání pak také volil jen taková, která mu nebránila v každodenní péči o dceru. Teprve poté, co dcera ukončila střední školu, mohl se věnovat výkonu zaměstnání s větším nasazením a dosáhnout kariérního posunu.

- 3) Matka se osobně celodenně o dceru starala do tří let jejího věku, kdy byla s dcerou doma. Od čtvrtého roku jejího života byla dcera ve školce a její matka stejně jako žalobce byli přes den v zaměstnání. Ani v této době však nelze žalobcově manželce upřít, že měla o dceru zájem a starala se o ni.

Informace o tom, jak probíhala péče o dceru v době před rozvodem manželství a proč byla dcera po rozvodu manželství svěřena do jeho péče, lze podle žalobce nalézt v příslušném soudním spise vedeném v těchto věcech u Okresního soudu v Lounech.

30. Usnesením ze dne 31. 3. 2023 žalovaný řízení o žalobcově žádosti o přiznání výchovného přerušil z důvodu probíhajícího řízení o předběžné otázce, která osoba pečovala o dítě, na které je požadováno přiznání výchovného, v největším rozsahu, a to do vyřešení této předběžné otázky. Přípisem ze dne 12. 4. 2023 se žalovaný v souladu s § 6 odst. 4 písm. a) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (ve znění účinném do 31. 12. 2023) obrátil na Okresní správu sociálního zabezpečení Ústí nad Labem s žádostí o určení osoby, která v největším rozsahu pečovala o žalobcovu dceru J. K. Přílohou přípisu byla žalobcova žádost ze dne 14. 9. 2022, rodný list dítěte, rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 21. 11. 1994, č. j. 7 C 880/93-29, vyjádření matky ze dne 1. 12. 2023, vyjádření žalobce ze dne 4. 4. 2023. Na základě žádosti Okresní správy sociálního zabezpečení ze dne 25. 5. 2023 doplnil žalovaný tyto podklady dne 30. 5. 2023 o výzvu zaslanou žalobcově manželce dne 27. 10. 2022, výzvu zaslanou žalobci dne 3. 4. 2023 a evidenční listy důchodového pojištění žalobce za roky 1990 - 1995.
31. Oznámením ze dne 9. 5. 2023, č. j. 45011/037592/23/120MC, oznámila Okresní správa sociálního zabezpečení Ústí nad Labem žalobci a jeho bývalé manželce, že bylo zahájeno ve věci určení osoby, která v největším rozsahu pečovala o dítě J. K. sporné řízení. Zároveň oba poučila, že mají právo navrhnout důkazy a činit jiné návrhy a vyzvala je, aby důkazy na podporu svých tvrzení označili do 10 kalendářních dnů od doručení tohoto oznámení.
32. Žalobce na oznámení reagoval podáním ze dne 14. 5. 2023. V něm uvedl, že hlavní důvody, proč žádá o výchovné, jsou obsaženy v podané žádosti a jejích doplněních vyžádaných žalovaným. Důkazy podporující jeho tvrzení pak je možno nalézt zejména ve spise Okresního soudu v Lounech vedeného ve věci rozvodu jeho manželství s dceřinou matkou, jenž obsahuje důkazně podpořené popisy událostí, včetně žalobcových výtek adresových manželce, že místo starosti o dceru upřednostňuje mimomanželské intimní styky. K prokázání jeho tvrzení, že se z důvodu péče o dceru vzdal kariérního růstu, pak může sloužit jeho osobní spis archivovaný žalovaným, ve kterém by měly být záznamy o všech pohovorech, jež žalobce ohledně této otázky absolvoval. Další možností je provedení důkazu svědeckou výpovědí jeho tehdejších nadřízených; popřípadě jeho dcery a tchána, jejichž výsledky však žalobce nepovažoval za vhodný, neboť by byl spojen s ožíváním vzpomínek na období pro ně nepříjemných životních událostí, které by nebylo vhodné jim připomínat.
33. Žalobcova bývalá manželka se vyjádřila podáním ze dne 15. 5. 2023, v němž opět uvedla, že žalobcova žádost o výchovné je zcela nedůvodná, protože žalobce byl po celou dobu

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

trvání manželství vojákem z povolání, nejméně jedenkrát měsíčně absolvoval vojenská cvičení mimo bydliště a po tuto dobu byla výchova a péče zcela na ní. Prarodiče bývalé žalobcově manželce s péčí o dceru v příliš nepomáhali, neboť bydleli v 70 km vzdáleném Ústí nad Labem. Až po skončení rozvodového řízení (ukončeného nabytím právní moci rozsudku Okresního soudu v Lounech ze dne 21. 11. 1994, č. j. 7 C 880/93-29 dne 26. 1. 1995) souhlasila s tím, aby dcera žila s žalobcem v Ústí nad Labem. Žalobce se tedy staral o dceru pouze posledních pět let před jejími 18. narozeninami (od ledna 1995 do roku 1999), přechozích 13 let se o dceru starala ona.

34. Přípisem ze dne 17. 5. 2023 vyzvala Okresní správa sociálního zabezpečení Ústí nad Labem žalobce, aby svou žádost výchovné doplnil, neboť neobsahuje veškeré informace potřebné pro rozhodnutí ve věci, a za tímto účelem vyplnil příložený tiskopis, na němž se žádost podává. Vyplněný tiskopis byl Okresní správě sociálního zabezpečení Ústí nad Labem doručen téhož dne. Žalobce v něm mimo jiné uvedl, že o dceru J. K. osobně a v největším rozsahu pečoval od roku 1990 do roku 2001 (k čemuž doplnil, že o dceru začal fakticky pečovat asi o tři až čtyři roky dříve, než o jeho péči rozhodl soud rozsudkem, který má žalovaný k dispozici), a že o dceru menším rozsahu pečovala též její matka J. M., a to od roku 1981 do roku 1990.
35. Podáním ze dne 23. 5. 2023 adresovaným Okresní správě sociálního zabezpečení Ústí nad Labem se žalobce vyjádřil k obsahu podání jeho bývalé manželky ze dne 1. 12. 2022 a ze dne 14. 5. 2023. V něm kromě dalšího uvedl, že nikdy nepopíral, že byl vojákem ve služebním poměru. Byla to právě péče o dceru, která ho vedla k tomu, že požádal nadřízené o přehodnocení svého kariérního postupu a že následně požádal o propuštění ze služebního poměru. Taktéž nesouhlasil s tvrzením bývalé manželky, že se o dceru staral až v době po vydání rozsudku o rozvodu manželství, přičemž poukázal na to, že opak vyplývá právě i z obsahu onoho rozsudku i z podkladů, které byly v příslušném soudním řízení shromážděny.
36. Rozhodnutím ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, Okresní správa sociálního zabezpečení Ústí nad Labem rozhodla, že o dítě J. K. v době od jejího narození do její zletilosti v největším rozsahu pečovala paní J. M. Své rozhodnutí odůvodnila tím, že na základě v řízení zjištěných skutečností lze konstatovat, že v období 1981 - 1984 jsou v evidenčním listu paní M. zaznamenány náhradní doby pojištění odpovídající čerpání mateřské dovolené, zároveň je zde v období 1982 - 1984 patrný pokles příjmů. Na evidenčním listu žalobce nejsou v období 1990 - 1995 zaznamenány žádné náhradní doby pojištění a nebylo ani jednoznačně prokázáno, že u něj došlo ke ztrátě či snížení příjmů. Smyslem výchovného je přitom především reagovat na skutečnost, že kariérní výkyvy související s výchovou dětí negativně ovlivňují výši starobního důchodu. Hlavním kritériem pro posouzení rozsahu péče o dítě je právě tato stránka výchovy. Byla to právě paní M., kdo byl s dítětem na mateřské dovolené a u koho došlo v době, kdy o dítě pečovala, k výraznému poklesu příjmů. Žalobce sice prohlásil, že době od roku 1990 do rozvodu manželství (26. 1. 1995) pečoval o dceru v největším rozsahu on, ale jeho tvrzení nelze jednoznačně prokázat. U žalobce navíc ani nebyl prokázán propad příjmů. S ohledem na charakter a smysl výchovného tak byla za osobu pečující o dítě v největším rozsahu označena žalobcova manželka. Rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, bylo vypraveno dne 8. 6. 2023.
37. Proti rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, podal žalobce odvolání ze dne 8. 6. 2023, které jí bylo

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

doručeno téhož dne. V něm namítal, že o dceru pečoval již před rozhodnutím soudu o rozvodu manželství. To vyplývá z podkladů shromážděných soudem v tomto řízení, na což žalobce poukazoval, a které si měl orgán sociálního zabezpečení proto před vydáním rozhodnutí vyžádat. Rovněž nesouhlasil s tím, že u něho nedošlo k poklesu příjmů, neboť – jak uváděl ve svých podáních – se vzdal kariérního růstu a tím i vyššího platu a v závěru své vojenské kariéry požádal o přerazení na méně exponovanou pozici, v důsledku čehož jeho plat dokonce poklesl. To by mělo být zjistitelné z jeho archivovaných osobních materiálů, na které taktéž poukázal, avšak ani ty si orgán sociálního zabezpečení neopatřil. Jeho závěry proto nejsou založeny na řádném prověření a posouzení všech skutečností. Žalobcova manželka se k jeho odvolání vyjádřila podáním ze dne 14. 6. 2023, v němž uvedla, že díky její péči o dceru mohl žalobce absolvovat v letech 1986 až 1990 postgraduální studium v Brně. V té době se o dceru starala výhradně ona, protože žalobce dojížděl domů jen na víkendy. To bylo také důvodem rozepří a následného rozvodu.

38. Žalovaný prvostupňovým rozhodnutím žalobcovu žádost zamítl. V odůvodnění rozhodnutí konstatoval, že dne 15. 9. 2022 obdržel žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu za vychované dítě, zrekapituloval text § 34a zákona o důchodovém pojištění (v rozsahu odst. 1 a odst. 3 věty první a druhé ve znění účinném do 18. 12. 2024), § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění (ve znění účinném od 1. 1. 2023) a čl. II bod 3 větu první zákona č. 323/2021 Sb. (aniž by ovšem na toto ustanovení odkázal). Dále žalovaný uvedl, že podle výkladu Ministerstva práce a sociálních věcí se při určování osoby, která pečovala o dítě v největším rozsahu, vychází z tradičního rozdělení rolí pečujících osob, kdy jedna z nich (obvykle matka) se zaměřila spíše na aktivity související s péčí o potomka, zatímco druhá z nich (obvykle otec) na hmotné zajištění rodiny. Nepřetržité zaměstnání a vyšší výdělky otce se samy o sobě pozitivně projevují na výši jeho důchodu, a proto není dán důvod pro kompenzaci prostřednictvím výchovného. Naopak v případě matky má výchova a jevy s ní spojené negativní dopad na výši jejího důchodu, neboť dochází k dočasnému snížení výdělků a k pozastavení kariérního rozvoje na relativně dlouhou dobu. Nejvýznamnější dopad na pracovní kariéru má výchova dítěte zejména v jeho předškolní věku a v prvních letech povinné školní docházky. V pozdějším věku jsou již děti samostatné, alespoň v tom směru, že není třeba z důvodu zajištění jejich výchovy přerušovat kariéru. Je tedy přirozené, že výchovné má ze své podstaty náležet tomu z rodičů, který se výchově věnoval právě v ranném stádiu života dítěte. Na to žalovaný zkonstatoval, že žalobce ve své žádosti, uvedl, že o svou dceru pečoval v největším rozsahu a že v době od 21. 12. 1981 přibližně do roku 1990 o ni pečovala její matka, žádost doplnil rozsudkem Okresního soudu v Lounech, ze dne 21. 11. 1994, č. j. 7 C 880/93-29, který nabyl právní moci dne 26. 1. 1995, jímž bylo rozvedeno jeho manželství a byla mu svěřena do péče dcera, a že se na výzvu žalovaného mimo jiné sdělil, že byl od roku 1986 do roku 1989 vyslán na postgraduální studium na Vojenské akademii v Brně, do roku 1993 bydlel s matkou dcery ve společné domácnosti a v této době zajišťoval veškeré dceřiny volnočasové aktivity, v roce 1993 se matka z domácnosti odstěhovala a od té doby byla dcera výhradně v jeho péči. Jelikož matka dcery, kterou žalovaný vyzval k vyjádření k žalobcově žádosti s tvrzením žalobce o rozsahu jeho péče nesouhlasila, obrátil se žalovaný na Okresní správu sociálního zabezpečení Ústí nad Labem, aby určila, která osoba o žalobcovu dceru pečovala v největším rozsahu. Ta rozhodnutím ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, určila, že touto osobou byla její matka. Žalovaný na základě uvedených skutečností v prvostupňovém rozhodnutí dospěl k závěru, že žalobci nárok na výchovné nevznikl. Prvostupňové rozhodnutí bylo žalobci odesláno dne 14. 6. 2023.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

39. Proti prvostupňovému rozhodnutí podal žalobce námitky ze dne 18. 6. 2023. V jejich úvodu uvedl, že mu dne 8. 6. 2023 bylo doručeno rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, proti kterému podal odvolání. Proti prvostupňovému rozhodnutí pak žalobce konkrétně namítal, že vyhodnocení péče v době, kdy byla rodina funkční bylo provedeno nesprávně. Je nepochybné, že matka o dítě pečovala v době od jeho narození až do dosažení věku tří let, kdy čerpala mateřskou a rodičovskou dovolenou a trávila s ním podstatně více času než žalobce, který byl zaměstnán. Poté však matka nastoupila do zaměstnání a o výchovu a péči se starali oba rodiče stejným dílem. V tomto ohledu byl podle žalobce nesprávně brán zřetel na tvrzení matky, že žalobce jako voják z povolání trávil mnoho času na vojenských cvičeních, neboť nebylo nijak upřesněno, o jaké množství času se jednalo. Za nesprávné žalobce považoval, že za rozhodné pro určení počátku období, kdy se začal o dceru starat sám, je bráno datum rozvodu manželství s dceřinou matkou. Tento stav nastal daleko dříve, což je možno ověřit zejména ze soudního spisu vedeného ve věci rozvodu manželství, v němž jsou zachyceny skutečnosti z oné doby. Žalobce brojil rovněž proti tomu, že nebyly učiněny žádné kroky ke zjištění stavu věci ohledně jeho platového ohodnocení a nebyly za tímto účelem využity archivované dobové materiály.
40. Rozhodnutím ze dne 14. 8. 2023, č. j. 45000/15126/23/010/KB, které nabylo právní moci dne 18. 8. 2023, Česká správa sociálního zabezpečení zrušila rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, a řízení zastavila. Takto rozhodla proto, že zjistila, že žalobcova bývalá manželka je poživatelkou invalidního důchodu, nikoliv důchodu starobního. Nebyly tak dány podmínky pro vedení řízení podle § 6 odst. 4 písm. a) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, protože toto řízení může být vedeno jen v případě sporu mezi dvěma příjemci starobního důchodu. Bude proto na žalovaném, aby sám dále pokračoval v řízení a o žalobcově žádosti o výchovném rozhodl.
41. Napadeným rozhodnutím žalovaný žalobcovým námitkám proti prvostupňovému rozhodnutí nevyhověl a potvrdil jej. V jeho odůvodnění žalovaný nejprve zrekapitulovala výrok prvostupňového rozhodnutí, částečně zopakoval obsah některých žalobcových podání, která označil za žalobcovy námitky (fakticky se jednalo o tu část námitek ze dne 18. 6. 2023, v níž žalobce nesouhlasil s posouzením rozsahu péče v době, kdy byla rodina funkční, a o ty části žalobcova podání ze dne 4. 4. 2003, v nichž popisoval péči o dceru v letech 1993 a 1994 a uváděl, že v důsledku péče o dceru musel už v roce 1990 odmítnout nabídku zahraničního studia). Dále žalovaný popsal průběh řízení o určení osoby, které pečoval o žalobcovu dceru v největším rozsahu před Okresní správou sociálního zabezpečení v Ústí nad Labem a Českou správou sociálního zabezpečení, k čemuž uzavřel, že ačkoliv bylo řízení zastaveno pro nedostatek podmínek řízení, je přesto povinen o nároku žalobce na výchovné rozhodnout. V návaznosti na to žalovaný konstatoval, že právní úprava umožňuje výchovné přiznat pouze osobě, která pečovala o dítě v největším rozsahu. Z vyjádření žalobce k výzvě zaslaném žalovaným a zejména ze spisového materiálu vyplývá, že v tomto konkrétním případě v největším rozsahu pečovala jeho matka, která s ním byla na mateřské a poté na rodičovské dovolené. Ve svém vyjádření pak uvedla, že se o dceru starala výhradně sama od jejího narození až do rozvodu manželství. Žalobce se na výchově dítěte v této době osobně podílel převážně v době svého volna po příchodu ze zaměstnání a dále zejména finančně. Sám o dceru pečoval až po nabytí právní moci rozsudku o rozvodu manželství, kdy bylo dceři již 13 roků. Žalobcova kariéra nebyla v době péče o dítě významně ovlivněna takovým způsobem, aby to mělo vliv na výši jeho důchodu, neboť

žalobce nepředložil žádný důkaz o tom, že by tomu mělo být jinak. Nepodařilo se tedy prokázat, že žalobce pečoval o svou dceru ve větším rozsahu než jeho bývalá manželka. K tomu žalovaný dodal (obdobně jako posléze ve vyjádření k žalobě), že smyslem výchovného je především pomoc ženám, které mají v důsledku péče o děti zejména v jejich raném věku nižší důchod. Byla to žalobcova bývalá manželka, kdo pečoval o dítě během mateřské a rodičovské dovolené, a proto péče během tohoto období mohla ovlivnit pouze výši jejího důchodu. Na výši žalobcova důchodu neměla dle žalovaného péče o dítě žádný podstatný vliv, proto mu výchovné nenáleží. Pokud by mu bylo vypláceno, bylo by to v rozporu se smyslem zákona. Jelikož tedy žalovaný dospěl k závěru, že žalobce nepečoval o dítě ve větším rozsahu než jeho manželka a žalobcova péče o dítě se negativně neprojevila na výši jeho starobního důchodu, neshledal jeho námitky důvodnými.

42. Přípisem ze dne 6. 9. 2023, doručeným mu téhož dne, Česká správa sociálního zabezpečení v návaznosti na své rozhodnutí ze dne 14. 8. 2023, č. j. 45000/15126/23/010/KB, žalovanému vrátila jím zaslané podklady a postoupila mu spis, který ve věci vedla, jakož i spis vedený Okresní správou sociálního zabezpečení Ústí nad Labem.
43. Soud musí především konstatovat, že mu nezbyvá než dát do značné míry za pravdu žalobci, že žalovaný v řízení o žalobcově žádosti nepostupoval zcela v souladu s požadavky, které jsou na jeho činnost kladeny příslušnými ustanoveními správního řádu. Závěry žalovaného, k nimž v napadeném rozhodnutí dospěl, nejsou založeny na dostatečně zjištěném skutkovém stavu, jak to vyžaduje § 3 správního řádu a samotné napadené rozhodnutí pak nesplňuje požadavky stanovené v § 68 odst. 3 správního řádu, z něhož vyplývá pro žalovaného povinnost v odůvodnění rozhodnutí uvést důvody výroku rozhodnutí, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí.
44. V této souvislosti soud připomíná, že správní rozhodnutí při soudním přezkumu musí v mezích uplatněných žalobních námitek mimo jiné samo o sobě obstát v předestření důvodů, jež vedly správní orgán k tomu, aby rozhodl způsobem vyjádřeným ve výrokové části, který musí být zároveň v souladu s obsahem správních spisů (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2013, č. j. 8 Afs 58/2012-44, bod 16). I když soud posuzuje správní rozhodnutí vydaná v obou stupních řízení jako jeden celek a druhostupňové rozhodnutí tak může doplnit chybějící či strohé části odůvodnění rozhodnutí vydaného v prvním stupni (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2013, č. j. 6 Ads 134/2012-47), není v žádném případě možné, aby soud nahrazoval ve správních rozhodnutích neuvedené úvahy správních orgánů a domýšlel tak jejich odůvodnění (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 6. 2016, č. j. 7 As 267/2015-57).
45. Z odůvodnění prvostupňového rozhodnutí vyplývá, že v něm žalovaný svůj závěr, že to byla žalobcova bývalá manželka a nikoliv žalobce, kdo pečoval o jejich společnou dceru v největším rozsahu, a tudíž mu nárok na výchovné nevznikl, založil pouze na rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC. Jednalo se přitom o rozhodnutí vydané okresní správou sociálního zabezpečení ve sporu o to, která osoba pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu z důvodu výchovy dítěte osobně pečovala o dítě v největším rozsahu [§ 3 odst. 3 písm. c) ve spojení s § 6 odst. 4 písm. a) bodem 14 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve znění účinném do 31. 12. 2023].

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

46. Z ustanovení § 87, § 88 odst. 1 a § 88a tohoto zákona přitom vyplývá, že takové rozhodnutí není ani rozhodnutím podkladovým, které nemůže být samostatně napadeno opravným prostředkem, ani rozhodnutím, proti kterému lze brojit námitkami. Jednalo se tudíž o rozhodnutí, proti němuž lze uplatnit opravný prostředek za podmínek obecně stanovených ve správním řádu (§ 81 a násl.) a které se mohlo stát vykonatelným nejdříve dnem nabytí právní moci (§ 74 odst. 1 správního řádu).
47. Nemůže být přitom pochyb o tom, že rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, ke dni vydání prvostupňového rozhodnutí (žalobci bylo odesláno dne 14. 6. 2023) se vykonatelným nestalo, a nemohlo tudíž vyvolávat vůbec žádné právní účinky. Od jeho vydání jednak nemohla uplynout odvolací lhůta, jednak jej žalobce před jejím uplynutím napadl odvoláním. Důsledkem obou těchto skutečností je, že toto rozhodnutí nemohlo nabýt právní moci, která je nutnou podmínkou pro jeho vykonatelnost (§ 73 odst. 1 ve spojení s § 83 odst. 1 a § 85 odst. 1 správního řádu). To ovšem znamená, že v době vydání prvostupňového rozhodnutí nebylo rozhodnutím Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, závazně rozhodnuto o tom, kdo o společnou dceru žalobce a jeho bývalé manželky pečoval v největším rozsahu.
48. Je přitom evidentní, že žalovaný svůj závěr o tom, že to byla právě žalobcova bývalá manželka, a tudíž žalobci nemůže za tuto dceru náležet výchovné, v prvostupňovém rozhodnutí založil jen a právě na uvedeném rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem, tedy na (dosud) nepravomocném rozhodnutí. Tím ovšem zatížil prvostupňové rozhodnutí vadnou nepřezkoumatelností, neboť zde není žádného pokladu pro vydání rozhodnutí, na jehož základě bylo možno ověřit správnost tohoto závěru žalovaného a úvah, jimiž se při jeho hodnocení řídil (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2001, sp. zn. IV. ÚS 121/01 týkající se obdobné situace, kdy došlo k vydání platebních výměrů jen na základě zprávy o kontrole, na kterou se pro vady přechodního řízení nedalo nahlížet jako na existující podklad pro jejich vydání).
49. Jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozhodnutí, žalovaný si byl minimálně vědom toho, že v průběhu řízení o námitkách bylo rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, zrušeno a řízení, v němž bylo vydáno, bylo zastaveno (viz bod 40 výše). Při rozhodování o námitkách proto již z rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem nevycházel. Tím jednak nezatížil napadené rozhodnutí stejnou vadou jako tomu bylo v případě prvostupňového rozhodnutí, jednak – vzhledem k tomu, že obě rozhodnutí tvoří z hlediska soudního přezkumu jeden celek – tuto vadu zároveň napravit i ve vztahu k prvostupňovému rozhodnutí. Uvedené pochybení při vydání prvostupňového rozhodnutí proto s ohledem na další postup při vydání žalobou napadeného rozhodnutí samo o sobě nemohlo způsobit nezákonnost žalobou napadeného rozhodnutí. Jako celek s ohledem na postup žalovaného v tomto ohledu obě rozhodnutí ob stojí.
50. Ačkoliv závěr žalovaného v napadeném rozhodnutí, že to byla právě žalobcova bývalá manželka, kdo pečoval o společnou dceru v největším rozsahu, není založen, jako tomu bylo v případě prvostupňového rozhodnutí, na neexistujícím pokladu, v soudním přezkumu přesto nemohl obstát.
51. Žalovaný jej totiž v napadeném rozhodnutí založil pouze na velmi kusém konstatování, že vyplývá z vyjádření žalobce a zejména ze spisového materiálu a dále z vyjádření žalobcovy

bývalé manželky. Takové stručné konstatování není možno považovat za řádné naplnění povinnosti žalovaného uvést v odůvodnění svého rozhodnutí podklady pro jeho vydání a vyložit úvahy, kterými se řídil při jejich hodnocení. Není z něj totiž vůbec zřejmé, z jakých konkrétních podkladů obsažených ve spise (s výjimkou vyjádření rodičů dítěte) žalovaný při svém závěru vycházel, co z nich zjistil a jak na základě těchto zjištění dospěl k závěru, kdo o společnou dceru pečoval v největším rozsahu. Z lakonického odkazu, že jedná o (součást) spisového materiálu, to prostě zjistit nelze.

52. Tím ovšem žalovaný znemožnil, aby soud tento jeho klíčový závěr, proti němuž žalobce brojí, přezkoumal. I v případě, že jsou podklady pro určitý závěr, na němž je založeno rozhodnutí přezkoumávané soudem, skutečně obsaženy v příslušném správním spisu, totiž brání přezkoumatelnosti takového rozhodnutí, pokud správní orgán rozhodnutí na tyto podklady konkrétně neodkáže a ani z odůvodnění napadeného rozhodnutí nelze dovodit, z jakých podkladů správní orgán při svém rozhodování vyšel. Opačný závěr by *ad absurdum* vedl k tomu, že správní orgán nemusí odůvodnit své rozhodnutí vůbec, pokud důvody pro jeho vydání vyplývají z obsahu spisu a soud se s nimi může seznámit (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 9. 2014, č. j. 8 Afs 34/2013-68, bod 40). Rovněž napadené rozhodnutí je proto ohledně závěru, že to byla právě žalobcova bývalá manželka, kdo pečoval o společnou dceru v největším rozsahu, zatíženo vadou nepřezkoumatelnosti.
53. Žalobci musí soud přisvědčit i v tom, že se žalovaný ve svých rozhodnutích nijak nevypořádal s rozporů mezi vyjádřeními žalobce a jeho bývalé manželky, resp. že v něm přezkoumatelným způsobem nevyložil, proč se ztotožnil s jejími tvrzeními, a naopak proč nepřihlížel ke skutečnostem uváděným žalobcem.
54. Žalobce již ve svém podání, jímž uplatňoval nárok na výchovné, uváděl, že jeho bývalá manželka se o dceru starala společně s ním v době od 21. 12. 1981 přibližně do roku 1990 a následně již starost o dceru přešla na žalobce, k čemuž mělo dojít asi tři až čtyři roky před tím, než bylo jejich manželství rozvedeno a dcera byla soudem svěřena do výchovy žalobce. Na těchto svých tvrzeních v podstatě setrval i ve svém vyjádření ze dne 4. 4. 2023, v němž uvedl, že jeho bývalá manželka pečovala o dceru celodenně do tří let jejího věku a ohledně dalších období rozvedl, že v letech 1986 - 1989 se již o dceru nestarala, ale péči o ni nezajišťoval ani žalobce, v letech 1990 - 1991 probíhala péče o dceru tak, že bývalá manželka zajišťovala pro dceru stravu a částečně její přípravu do školy a žalobce vše ostatní a rozsah jeho péče byl už v tomto období zásadní, v letech 1991 - 1992 již veškeré běžné denní povinnosti spojené s péčí o dceru a její volnočasové aktivity zajišťoval žalobce, v letech 1993 - 1994 byla již dcera zcela v péči žalobce, a na konci roku 1994 byla dcera žalobci svěřena do péče soudem. V podstatě shodně pak žalobce popsal jednotlivá období péče o dceru i v námitkách proti prvostupňovému rozhodnutí, v jejichž rámci pak také brojil proti tomu, že za rozhodné pro určení počátku období, kdy se začal o dceru starat sám, je bráno datum rozvodu manželství s dceřinou matkou (viz bod 39 výše). Žalobcova bývalá manželka naopak ve svém podání ze dne 1. 12. 2022 uváděla, že se o společnou dceru až do rozvodu manželství starala výhradně ona.
55. Je tedy naprosto evidentní, že žalobce a jeho bývalá manželka se ve svých vyjádřeních zásadním způsobem rozcházejí. Ohledně otázky, kdo a v jakém rozsahu zajišťoval během jednotlivých období života péči o jejich dceru tak mezi nimi s výjimkou prvních tří let života dcery panuje a doby od rozvodu manželství do dosažení zletilosti dcery panuje zásadní rozpor. Žalobcova bývalá manželka tvrdí, že o dceru pečovala sama po dobu více než 13 let [od jejího narození (X) až do rozvodu manželství (26. 1. 1995)] a žalobce po dobu necelých

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

pěti let [od rozvodu manželství (26. 1. 1995) do jejího zletilosti (X)]. Žalobce tvrdí, že jeho bývalá manželka sama pečovala o dceru jen po dobu tří let [v období 1981 - 1984 (od jejího narození až věku jejích tří let)], následně po dobu asi tří let nebyla péče o dceru zajišťována žádným z rodičů (v období 1986 - 1989), poté to byl on, kdo jeden až dva roky o dceru pečoval ve větším rozsahu než bývalá manželka (v období 1990 - 1991), a nakonec po dobu dalších asi sedmi až osmi let pečoval o dceru již sám (od roku 1991 až do zletilosti dcery). Jedná se přitom o otázku klíčovou pro posouzení žalobcova nároku, neboť ten by mu vznikl jen pokud by to byl právě on, kdo o dceru pečoval v největším rozsahu.

56. Ani v jednom ze svých rozhodnutí se přitom žalovaný rozpory mezi obsahem vyjádření žalobce a jeho bývalé manželky ohledně rozsahu jejich péče o společnou dceru nezabýval. Jak již soud uvedl výše žalovaný svůj závěr o tom, že to byla právě žalobcova bývalá manželka, kdo pečoval o společnou dceru v největším rozsahu, založil nejprve na rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem, (které jako poklad pro jeho závěry sloužit nemohlo, protože nevyvolávalo žádné právní účinky) a následně právě na vyjádření žalobce a jeho bývalé manželky a blíže nespecifikovaném spisovém materiálu. V prvostupňovém rozhodnutí žalovaný pouze odkázal na rozhodnutí okresní správy sociálního zabezpečení. V napadeném rozhodnutí pak žalovaný konstatoval, že z vyjádření žalobce, jeho manželky a zejména ze spisového materiálu vyplývá, že o dceru v největším rozsahu pečovala její matka, která s ní byla na mateřské a rodičovské dovolené. Dále zdůraznil, že matka ve svém vyjádření uvedla, že se od dceru od jejího narození až do rozvodu manželství starala výhradně ona. K tomu doplnil, že žalobce se na výchově osobně podílel v době svého volna po příchodu ze zaměstnání a zejména finančně. O dceru pečoval sám až po rozvodu manželství, kdy jí bylo již 13 let.
57. Žalovaný se tedy při svém závěru od době péče o společné dítě přiklonil k tvrzení, které ve svém vyjádření uvedla žalobcova bývalá manželka, tedy že ona o dceru pečovala sama po dobu asi 13 let a žalobce po dobu pěti. Proč tak učinil a odmítl naopak tvrzení žalobce, že jeho bývalá manželka sama pečovala o dceru po dobu tří let, žalobce po dobu asi sedmi až osmi let, jeden až dva roky o dceru pečoval ve větším rozsahu než bývalá manželka a po dobu asi tří let nebyla péče o dceru zajišťována žádným z rodičů, však v žádném ze svých rozhodnutí neuvedl. Z odůvodnění jeho rozhodnutí tudíž nelze zjistit, jakými úvahami se při hodnocení těchto (v podstatě jediných jím konkrétně uvedených) pokladů pro vydání rozhodnutí řídil. To ovšem znamená, že i z tohoto důvodu je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné.
58. Pokud se totiž správnímu orgánu nepodaří odstranit rozpory v pokladech rozhodnutí, je naprosto nezbytné, aby v odůvodnění svého rozhodnutí vyložil, v čem rozpor spočíval, co bylo učiněno pro jeho odstranění, proč se to nepodařilo, ke kterým podkladům se nakonec při svém hodnocení přichýlil a které odmítl (jinak řečeno, proč vyšel z jedněch skutkových zjištění a nikoli ze zjištění protichůdných). Pokud takto správní orgán nepostupuje, přikloní se bez jakéhokoli zdůvodnění k podkladům, které podporují určitou verzi reality, a pomine podklady, z nichž vyvěrá opak, vykročí tím ze zákonných mezí, které mu zákon vytyčuje pro jejich hodnocení, důsledkem čehož je nepřezkoumatelnost jeho rozhodnutí pro nedostatek důvodů (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 2. 1997, sp. zn. 6 A 139/94).
59. Soud pro úplnost dodává, že nepřehlédl, že na svých vzájemně rozporných tvrzeních oba rodiče setrvali i řízení o posouzení otázky, která osoba pečovala společnou dceru žalobce a jeho bývalé manželky, v největším rozsahu. Podklady z tohoto řízení však obdržel žalovaný

až po vydání napadeného rozhodnutí. S obsahem vyjádření, které žalobce a jeho bývalá manželka v tomto řízení učinili se tak mohl žalovaný seznámit až po skončení řízení, tudíž se jimi ve svých rozhodnutích logicky nemohl zabývat.

60. Soud rovněž shledal jako důvodnou námitku žalobce, že se žalovaný se ve svých rozhodnutích opomněl vypořádat s jeho důkazními návrhy.
61. Žalobce ke svému podání, jímž uplatňoval nárok na výchovné, připojil rozsudek Okresního soudu v Lounech, ze dne 21. 11. 1994, č. j. 7 C 880/93-29, který nabyl právní moci dne 26. 1. 1995. Tímto rozsudkem bylo rozvedeno manželství žalobce a jeho bývalé manželky a jejich společná dcera pro dobu po rozvodu byla svěřena do výchovy žalobce. Ve svém vyjádření ze dne 4. 4. 2023, pak žalobce poukázal na to, že informace o průběhu péče o dceru v době před rozvodem manželství a důvody, proč byla dcera po rozvodu manželství svěřena do jeho péče, lze nalézt v příslušném soudním spise vedeném v těchto věcech u Okresního soudu v Lounech. V námitkách proti prvostupňovému rozhodnutí pak uváděl, že období, kdy začal sám pečovat o dceru, je nesprávně vztaženo k datu rozvodu manželství, neboť o dceru začal pečovat mnohem dříve, což je možno ověřit zejména ze soudního spisu ve věci rozvodu manželství, v němž jsou zachyceny skutečnosti z oné doby, a že žalovaný neučinil žádné kroky ke zjištění stavu věci ohledně žalobcova platového ohodnocení a nebyly za tímto účelem využity archivované dobové materiály.
62. Správní orgány nejsou povinny provést všechny důkazy, které navrhuje účastníci řízení. Jejich povinností je zjistit skutkový stav tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti. Pokud považují skutkový stav za dostatečně zjištěný, nemusí již další důkazy provádět. V odůvodnění svého rozhodnutí však musí v takovém případě vyložit, proč důkazním návrhům účastníků řízení nevyhověly (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2009, č. j. 5 As 29/2009-48). V opačném případě jde o tzv. opomenutý důkaz, jenž zakládá nepřezkoumatelnost rozhodnutí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2008, č. j. 4 As 21/2007-80).
63. K žádném z důkazních návrhů žalobce – s výjimkou rozsudku Okresního soudu v Lounech, ze dne 21. 11. 1994, č. j. 7 C 880/93-29, o němž žalovaný v prvostupňovém rozhodnutí uvedl, že jím žalobce doplnil svou žádost o výchovné – se žalovaný ani v jednom ze svých rozhodnutí nijak nevyjadřuje. Ani z celkového kontextu odůvodnění rozhodnutí žalovaného pak nelze dovodit, že by z těchto důkazů při zjišťování skutkového stavu vycházel. Z odůvodnění rozhodnutí žalovaného tak vůbec není zřejmé, zda se vůbec důkazními návrhy žalobce zabýval, a proč je případně nepovažoval za nezbytné provést. Rovněž z tohoto důvodu je proto napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné.
64. Soud pro úplnost dodává, že nevytýká žalovanému, že se nezabýval důkazními návrhy, které žalobce uplatnil v řízení vedeném před okresní správou sociálního zabezpečení (žalobcův osobní spis, svědecké výpovědi žalobcových bývalých nadřízených, popř. žalobcovy dcery i tchána. Jak již soud uvedl, podklady z tohoto řízení obdržel žalovaný až po vydání napadeného rozhodnutí. Tyto důkazní návrhy mu tak v době jeho vlastního rozhodování nebyly známy, a ve svých rozhodnutích se jimi tudíž ani zabývat nemohl.
65. Soud shledal jako důvodnou i námitku žalobce, že žalovaný v řízení nedostatečným způsobem zjistil, který z rodičů o dceru pečoval ve větším rozsahu.
66. Možnost zvýšení procentní výměry starobního důchodu o částku za každé vychované dítě (výchovné) byla do právního řádu zavedena s účinností od 1. 1. 2023 (čl. IV zákona

č. 323/2021 Sb.). Týká se jak starobních důchodů přiznaných před nabytím jeho účinnosti, tak i starobních důchodů přiznaných po tomto datu.

67. Podle čl. II bodu 3 zákona č. 323/2021 Sb. podmínky výchovy dítěte se pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy. Zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.
68. Podle čl. II bodu 4 zákona č. 323/2021 Sb. pokud byl důchodový věk stanoven se zohledněním vychovaných dětí, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti; za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě, k jehož výchově bylo přihlédnuto při stanovení důchodového věku. Jde-li o ženu, které vznikl nárok na důchod podle § 61a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem 1. ledna 2023, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti; za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě ženy, které má uvedeno v základních registrech. O tomto zvýšení se nevydává písemné rozhodnutí; poživatel důchodu obdrží o tomto zvýšení písemné oznámení s tím, že ustanovení § 86 odst. 2 věty druhé zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se použije obdobně.
69. Podle čl. II bodu 5 zákona č. 323/2021 Sb. nejedná-li se o případ uvedený v bodě 4 větě první nebo druhé, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 na základě písemné žádosti podané na předepsaném tiskopisu. V této žádosti se uvádějí údaje o vychovaných dětech a o době a rozsahu osobní péče o dítě a čestné prohlášení, že osoba pečovala o dítě v největším rozsahu a že nenastala překážka pro zvýšení starobního důchodu uvedená v bodě 3 větě poslední; údaje o vychovaných dětech lze doložit rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti. Tento tiskopis obsahuje též poučení o důsledcích uvedení nepravdivých údajů. Žádost se podává v případě starobních důchodů přiznaných před 1. lednem 2023 nejpozději do 31. prosince 2024; žádost lze podat nejdříve 1. září 2022 s tím, že pro žádosti podané před tímto dnem se použije obdobně ustanovení § 83b odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Nebyla-li žádost podána ve lhůtě uvedené ve větě čtvrté, zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží. Podává-li se po 31. prosinci 2022 žádost o přiznání starobního důchodu ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, zvyšuje se starobní důchod podle bodu 1 jen za výchovu toho dítěte, které pojištěnec uvedl v žádosti o přiznání starobního důchodu, s tím, že věta druhá platí obdobně; není-li tato podmínka splněna, zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží.
70. Z čl. II odst. 3 zákona č. 323/2021 Sb. plyne, že pro přiznání nároku na výchovné musí být současně splněny tři podmínky: (a) podmínka výchovy dítěte, jejíž splnění se u žen i mužů posuzuje podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl žadateli o výchovné přiznán starobní důchod; (b) podmínka osobní péče v největším rozsahu v případě, že dítě vychovávalo více osob; (c) podmínka, že se žadatel vůči dítěti nedopustil úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem. Splnění podmínky výchovy dítěte [podmínka ad (a)] je v žalobcově případě vzhledem k datu přiznání starobního důchodu nutno posuzovat podle § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2022 ve spojení s § 4 odst. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb. Z těchto ustanovení vyplývá, že ta se považovala za splněnou, pokud byl naplněn alespoň jeden z následujících předpokladů: určitá osoba pečovala o nezletilé dítě osobně (i) do dosažení jeho zletilosti alespoň po dobu deseti roků, nebo (ii) v případě, že se ujala jeho výchovy až poté, co dosáhlo osmého roku věku, nepřetržitě alespoň po dobu pěti roků až do jeho zletilosti, nebo (iii) v případě, že došlo k úmrtí dítěte staršího šesti měsíců, od jeho narození do jeho úmrtí, nebo (iv) alespoň poslední tři roky před tím, než dosáhla věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 24. 7. 2024, č. j. 41 Ad 4/2024-34, body 31 až 37). [Ke stejnému závěru by vedla i aplikace § 34a odst. 3 zákona o důchodovém pojištění ve znění účinném do 18. 12. 2024 ve spojení s § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění ve znění účinném od 1. 1. 2023, z nichž vycházel žalovný.]

71. Co se týče splnění jednotlivých podmínek uvedených v předchozím bodě, žalovaný nezpochybňoval, že by u žalobce nebyla naplněny podmínky ad (a) a ad (c). Spornou otázkou však zůstává, zda žalobce splnil podmínku ad (b), tedy zda to byl žalobce, kdo osobně pečoval o svou dceru během její nezletilosti v největším rozsahu, resp. v rozsahu větším než jeho bývalá manželka.
72. Zákodárce v případě výchovného nestanovil kritéria pro hodnocení rozsahu osobní péče u jednotlivých pečujících osob a dokonce ani blíže nevymezil obsah samotného pojmu „osobní péče v největším rozsahu“. Jedná se o tzv. neurčitý právní pojem, jehož výklad musí učinit při aplikaci příslušné právní normy, která jej obsahuje, sám příslušný správní orgán. Správní orgán musí postupovat tak, že si učiní úsudek o jeho obsahu a rozsahu, ten poměří s konkrétním skutkovým stavem v dané věci a rozhodne, zda je tento skutkový stav pod neurčitý právní pojem podřaditelný (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2005, č. j. 5 Afs 151/2004-73, publ. pod č. 701/2005 Sb. NSS). Pokud by správní orgán ve svém rozhodnutí neurčitý právní pojem použil, aniž by v něm náležitě objasnil jeho obsah a význam, zatížil by své rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2011, č. j. 4 As 12/2011-100). Výklad neurčitého právního pojmu správním orgánem a jeho aplikace na konkrétní skutkový stav jsou totiž v souladu s § 75 s. ř. s. v rozsahu uplatněných žalobních námitek plně a meritorně přezkoumatelné soudem (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2014, č. j. 8 As 37/2011-154, publ. pod č. 3073/2014 Sb. NSS a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 1. 2015, č. j. 1 Azs 200/2014-27, publ. pod č. 3200/2015 Sb. NSS).
73. Z odůvodnění prvostupňového rozhodnutí je podle názoru soudu zřejmé, jaký význam žalovaný pojmu „osobní péče v největším rozsahu“, přikládá. Podle názoru soudu žalovaný v daném případě pojem „osobní péče v největším rozsahu“ vyložil tak, že v největším rozsahu osobně pečuje o dítě ten z rodičů, který o něj pečoval především v počátečních obdobích jeho života, a to z toho důvodu, že důsledkem péče v raném dětství je negativní dopad na pracovní kariéru a následně i výši starobního důchodu pečující osoby (v prvostupňovém rozhodnutí na str. 1 žalovaný uvedl, že vychází z tradičního rozdělení rolí pečujících osob, dle něž se obvykle matka zaměřuje na péči o potomka, v důsledku čehož u ní dochází k dočasnému snížení výdělků, neboť nejvýznamnější dopad na pracovní kariéru má výchova dítěte zejména v jeho předškolní věku a v prvních letech povinné školní

docházky, naproti tomu v pozdějším věku jsou již děti samostatné péče o ně není již spojena s přerušeni kariéry).

74. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je pak zřejmé, že žalovaný právě tento výklad aplikoval při rozhodování o žalobcově žádosti. Při svém závěru, že žalobcovi výchovné nenáleží, kromě toho, že se přiklonil k vyjádření žalobcovy bývalé manželky, že to byla výhradně ona, kdo o společnou dceru pečoval od jejího narození až do rozvodu manželství, neopomněl žalovaný uvést, že to byla právě žalobcova bývalá manželka, kdo byl s jejich společnou dcerou na mateřské a poté na rodičovské dovolené, přičemž žalobcova kariéra nebyla v době péče o dítě významně ovlivněna takovým způsobem, aby to mělo vliv na výši jeho důchodu. Žalovaný rovněž v napadeném rozhodnutí neopomněl zmínit, že smyslem výchovného je především pomoc ženám, které mají v důsledku péče o děti zejména v jejich raném věku nižší důchod.
75. Z podané žaloby je zřejmé, že žalobce s tímto výkladem pojmu „osobní péče v největším rozsahu“ nesouhlasí a brojí proti němu s argumentací, že právní úprava nijak nebonifikuje péči o dítě v útlém věku, ale zohledňuje jeho výchovu od narození až do dosažení zletilosti. Právě proto je podle žalobce za celé toto období nutno rozsah péče jednotlivých osob o dítě posuzovat.
76. Soud se s výkladem pojmu „osobní péče v největším rozsahu“ jaký zaujal žalovaný taktéž neztotožňuje. Nekoresponduje totiž s výkladem, k němuž dospěla judikatura správních soudů, od které zdejší soud neshledal žádný důvod se odchýlit.
77. Podstata hodnocení toho, kdo o dítě osobně pečoval „v největším rozsahu“, spočívá posouzení toho, která osoba o něj v rámci celého období, kdy bylo nezletilé, osobně pečovala v největším časovém rozsahu (srov. rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2024, č. j. 55 Ad 7/2023-26, bod 43 a rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 11. 2023, č. j. 51 Ad 3/2023-20, body 21 a 22). Předmětem posouzení však v žádném případě není „kvalita“ péče té či oné osoby (srov. rozsudky Krajského soudu v Brně ze dne 11. 6. 2024, č. j. 34 Ad 23/2023-33, bod 41 a ze dne 26. 6. 2024, č. j. 34 Ad 26/2023, bod 36). Stejně tak nelze při výkladu tohoto pojmu vycházet z toho, že nárok na výchovné má bez dalšího ten z rodičů, který byl na mateřské či rodičovské dovolené a nelze ani upřednostňovat období péče o dítě v předškolním či školním věku. Naopak je nutné hodnotit celou dobu péče o dítě až do jeho zletilosti. Byť je možná s postupem věku dětí péče o ně „méně intenzivní“, nelze tomuto časovému úseku péče přikládat nižší váhu (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 24. 7. 2024, č. j. 41 Ad 4/2024-34, body 71 až 77 a rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2024, č. j. 58 Ad 15/2024-34, bod 33). Z ničeho také nelze dovozovat, že by hlavním důvodem pro zavedení výchovného byl záměr kompenzovat pečujícím osobám (a tedy ponejvíce ženám) negativní vliv na kariéru a příjmy. Existence poklesu příjmů a pokles vyměřovacích základů, který se následně negativně promítne do výše starobního důchodu, proto může být sice při posuzování podílu jednotlivých osob na péči o dítě v různých etapách jeho života významnou indicií, avšak pouze na základě takových skutečností nelze určovat, že právě tato osoba v určitém časovém úseku pečovala o dítě „v největším rozsahu“ (srov. rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2024, č. j. 58 Ad 7/2024-20, body 38 až 41). Při rozhodování je tedy nutno vycházet z toho, že ženy i muži jsou při posuzování splnění podmínek pro přiznání nároku na zvýšení důchodu o částku za vychované dítě v rovném postavení a rozhodující je pouze rozsah poskytované péče.

78. Soud si je vědom toho, že za takto vymezených předpokladů není vyřešení otázky, která osoba pečovala o dítě v největším rozsahu, rozhodně triviální. Žalovaný musí postupovat tak, že striktně z časového hlediska podrobně posoudí rozsah péče, kterou ta která osoba poskytovala dítěti v jednotlivých etapách jeho života až do jeho zletilosti. Teprve poté může učinit závěr o tom, která osoba se za celou dobu, kdy bylo o dítě pečováno, podílela na péči o něj největší měrou. Toto posouzení lze pochopitelně učinit jen v případě, že má žalovaný k dispozici takové podklady, z nichž může získat právě ty informace, které mu umožní, aby si učinil jasnou představu o způsobu, jakým bylo pečováno o dítě od jeho narození do zletilosti (jaké činnosti v jednotlivých časových obdobích péče zahrnovala a kdo je vykonával).
79. Soud také nepochybně, že řízení o výchovném je v žalobcově případě řízením o žádosti (čl. II odst. 5 věta první zákona č. 323/2021 Sb.). Je ovládáno dispoziční zásadou (§ 81 odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení) a povinnost důkazní v něm proto v souladu s § 52 správního řádu tíží především žalobce. To však neznamená, že žalovaný je v takovém případě zbaven odpovědnosti za řádné zjištění skutkového stavu (§ 3 správního řádu) nebo že by se v takovém řízení neuplatnily i další zásady správního řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2022, č. j. 7 Ads 71/2020-35, bod 18 a násl.). Dispoziční zásada je nadto v řízení o výchovném oslabena tím, že doba péče o dítě se prokazuje již čestným prohlášením (§ 84a zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve spojení s čl. II odst. 5 větou druhou zákona č. 323/2021 Sb.). Není tudíž v zásadě povinností žadatele, aby předkládal žalovanému za účelem prokázání svého nároku další důkazy. Naopak je povinností žalovaného, má-li v takovém případě o věrohodnosti předloženého čestného prohlášení pochybnosti, aby sám učinil aktivní kroky k jejímu ověření (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 10. 2019, č. j. 10 Ads 137/2019-43, bod 28). Hlavní odpovědnost za zjištění skutkového stavu tak leží na straně žalovaného. K tomu, aby žalovaný této povinnosti dostál, má také celou řadu prostředků. Může vyhledávat v úředních evidencích (§ 6 odst. 2 správního řádu), požádat o součinnost jiné správní orgány (§ 8 odst. 2 správního řádu), vyzvat žadatele i osoby od něj odlišné k osvědčení skutečností rozhodných pro nárok na dávku, její výši a výplatu [§ 12 písm. c), e) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení], jakož i využít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné, ke zjištění stavu věci (§ 51 odst. 1 správního řádu).
80. Jak již soud uvedl výše, z odůvodnění obou rozhodnutí žalovaného v podstatě nelze zjistit, z jakých podkladů kromě vyjádření žalobce a jeho bývalé manželky při svém závěru, že to byla právě ona, kdo o společnou dceru pečoval v největším rozsahu, vycházel.
81. Jediné, z čeho by bylo přitom možno z jejich vyjádření ohledně péče o společnou dceru vyjít – neboť v tom jediném nejsou ve vzájemném rozporu – je, že během prvních tří let jejího života (od 21. 12. 1981 do 21. 12. 1984) o dceru pečovala v největším rozsahu její matka a v době od rozvodu manželství do dosažení zletilosti (od 26. 1. 1995 do 21. 12. 1999), tedy téměř pět let, její otec. Navíc lze přihlídnout k tomu, že ani v řízení před soudem žalobce tato shodná tvrzení nijak nezpochybňoval.
82. Co se týče období od roku 1985 do roku 1994 (zhruba od věku tří let do rozvodu manželství, kdy bylo dceři již 13 let), z těchto vyjádření účastníků vzhledem k jejich protichůdnosti nic zjistit nelze. Soud nadto ve spise předloženém žalovaným kromě dokladů o tom, jakých dosáhl žalobce za jednotlivé roky 1981 (rok narození dcery) až 1999 (rok zletilosti dcery) vyměřovacích základů a rozsudku Okresního soudu v Lounech, ze dne 21. 11. 1994, č. j. 7 C 880/93-29, nenalezl žádné další podklady, na jejichž základě by bylo možno si učinit vůbec

nějakou představu, jak během toho období péče o společnou dceru probíhala, natož jaký na ní měl každý z rodičů podíl. Jak již bylo přitom uvedeno, údaje o příjmech, navíc ještě pouze těch, kterých dosáhl žalobce, nejsou bez dalšího způsobilé zpochybnit tvrzení žalobce, že to byl právě on, kdo se o dceru staral v největším rozsahu. Z odůvodnění rozsudku Okresního soudu v Lounech ze dne 21. 11. 1994, č. j. 7 C 880/93-29 potom plyne pouze to, že žalobce dne 4. 9. 1993 udeřil svou bývalou manželku, neboť zanedbala výchovu dcery, že se bývalá manželka měla i s dcerou odstěhovat v lednu 1994 ze společného bytu a že od 1. 10. 1994 se dcera měla (opět) nacházet v péči žalobce. Tyto informace mohou sice na jednu stranu zpochybnit tvrzení žalobce, že se o dceru staral výhradně on sám již asi rok až dva před rozvodem manželství, na druhou stranu však nepodporují ani závěr žalovaného, že se o dceru až do rozvodu manželství starala výhradně její matka. Nehledě na to jsou ovšem natolik kusé a týkají se pouze roku 1993 a 1994, že si na jejich podkladě není možno učinit nějakou ucelenější představu o skutečném průběhu péče v období vymezeném roky 1985 až 1994. Období od roku 1985 do roku 1994 přitom představuje časový úsek zahrnující téměř deset let života společné dcery žalobce a jeho bývalé manželky. Jedná se tedy o časový úsek, který je vzhledem ke své délce, pro posouzení příspěvku péče každého z rodičů zcela rozhodující (viz bod 78 tohoto rozsudku). Pro takové posouzení jsou tudíž uvedené podklady zcela nedostatečné. V tomto ohledu proto budou ze strany žalovaného vyžadovat zásadní doplnění.

83. Soud tedy na jedné straně musí konstatovat, že podklady dosud shromážděné žalovaným nepotvrzují, že by se žalobci podařilo prokázat, že o dceru se staral výhradně on sám již před rozvodem manželství, natož, že to byl právě on, kdo o ni pečoval v největším rozsahu, jak namítal v žalobě. Na druhou stranu nezbyvá soudu než uzavřít, že žalovaný důsledně a v potřebném rozsahu nevyžil všech prostředků, které měl k dispozici, aby takové podklady v řízení shromáždil. Žalovaný naopak pro ověření věrohodnosti žalobcových tvrzení o rozsahu jím poskytované péče neprováděl žádná další šetření ani dokazování nad rámec vyjádření, která mu poskytl žalobce a jeho bývalá manželka, Na základě veškerých výše uvedených skutečností soud dospěl k závěru, že názor žalovaného, že žalobci nenáleží výchovné, nemá v jím dosud shromážděném spisovém materiálu oporu, a tudíž ani není založen na řádně zjištěném skutkovém stavu, jak to vyžaduje § 3 správního řádu.
84. Z tohoto důvodu se soud nezabýval žalobcovými námitkami, jimiž brojil proti závěru žalovaného, že péče o dceru neměla negativní vliv na vývoj jeho profesní kariéry počínaje rokem 1990 a následně na výši jeho starobního důchodu. Jak již soud uvedl výše, tato okolnost sice může představovat při posuzování podílu jednotlivých osob na péči o dítě v různých etapách jeho života významnou indicii, ale sama o sobě nemůže být podkladem pro závěr, že právě osoba, u níž došlo v určitém období života dítěte k poklesu příjmů, v tom samém časovém úseku pečovala o dítě „v největším rozsahu“. To jinak řečeno znamená, že zjištění, že u určité osoby mohlo dojít v důsledku péče o dítě k poklesu příjmů, je především impulsem pro příslušný orgán správy sociálního zabezpečení, aby se na období, v němž byl tento pokles zjištěn, detailněji zaměřil a pokusil se získat další poklady, z nichž by bylo možno zjistit, v jakém rozsahu v tomto období daná osoba o dítě pečovala.
85. To však dosud žalovaný neučinil a žádné takové podklady dosud v řízení neshromáždil. V takovém případě ovšem nemá smysl, uvedené námitky posuzovat. To by mělo smysl jen v tom případě, že by ze žalovaným shromážděných pokladů vyplynulo, že žalovaný tuto významnou indicii pominul, neidentifikoval příslušné období, v němž mělo u žalobce dojít

k poklesu příjmů, a dostatečně neprověřil, v jakém rozsahu se v tomto období v porovnání se svou manželkou a případně dalšími osobami žalobce péči o společnou dceru věnoval.

86. Závěrem soud pro úplnost dodává, že na zákonnost rozhodnutí žalovaného neměla žádný vliv skutečnost, že žalovaný řízení přerušil z důvodu, že inicioval řízení o posouzení otázky, která osoba pečovala společnou dceru žalobce a jeho bývalé manželky, v největším rozsahu, a to až do vyřešení této předběžné otázky. Nic na tom nemění ani ta okolnost, že následně vyšlo najevo, že k přerušení řízení nebyl dán důvod, protože žalovaný si měl tuto otázku posoudit v řízení o žalobcově žádosti o výchovné sám. Tímto procesním postupem žalovaný pouze upravoval vedení řízení s cílem jej ukončit věcným rozhodnutím o žalobcově nároku. Samotné přerušování řízení ani pokračování v něm po uplynutí žalovaným předem stanovené doby (po vyřešení předběžné otázky) tudíž samo o sobě nezaložilo, nezměnilo, nezrušilo ani závazně neurčilo jakékoliv žalobcovo právo či povinnost. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 9. 2023, č. j. 2 Ads 111/2023-43, bod 21). Ostatně domníval-li se žalobce, že žalovaný přerušil řízení nedůvodně a měl v něm pokračovat, nic mu nebránilo v tom, aby proti tomuto postupu brojil pomocí k tomu určených prostředků a domáhal se ochrany proti nečinnosti žalovaného (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2013, č. j. 5 Ans 4/2012-20, publ. pod č. 2871/2013 Sb. NSS).
87. Soud proto uzavírá, že mu z důvodů uvedených výše nezbylo, než aby napadené rozhodnutí pro vady řízení ve smyslu ustanovení § 76 odst. 1 písm. a), b) s. ř. s. podle ustanovení § 78 odst. 1 a odst. 4 s. ř. s. zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.
88. V dalším řízení učiní žalovaný veškeré nezbytné kroky k tomu, aby řádně zjistil, jak v jednotlivých etapách života žalobcovy dcery od jejího narození až do dosažení její zletilosti pečoval o dceru žalobce a jak jeho bývalá manželka. Detailně se pak zaměří na období, u nichž vyjde najevo, že se v nich v určitém rozsahu na péči podíleli oba rodiče a provede dokazování v takovém rozsahu, aby bylo zjištěno, jestli některý z rodičů v tomto období pečoval o dítě v největším rozsahu nebo byla jejich péče zcela rovnocenná. Pro řádné zjištění skutkového stavu využije žalovaný veškeré vhodné prostředky, které mu zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení i správní řád poskytuje (neopomene se přitom také zabývat všemi žalobcovými návrhy na provedení dokazování, které v řízení dosud uplatnil, a případně ještě uplatní). Výsledkem dalších kroků žalovaného budou taková skutková zjištění, která mu umožní učinit opodstatněný závěr o velikosti podílu žalobce a jeho bývalé manželky na péči o jejich dceru od narození až do zletilosti. K tomu soud poznamenává, že řádné zjištění skutkového stavu je sice úkolem žalovaného, žalobce by však ve vlastním zájmu měl žalovanému poskytnout co největší součinnost a aktivně se na tomto zjišťování i v dalším řízení podílet. Následně žalovaný o nároku žalobce na výchovné znovu a rozhodne, přičemž své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodní. Podle ustanovení § 78 odst. 5 s. ř. s. přitom platí, že pokud soud zruší rozhodnutí správního orgánu, je správní orgán v dalším řízení vázán právním názorem soudu.
89. Z právě uvedeného je zřejmé, že soud dospěl k závěru, že nic nebrání tomu, aby žalovaný po zrušení napadeného rozhodnutí pokračoval v řízení, soudem vytčené nedostatky svého dosavadního postupu v něm odstranil a následně znovu rozhodl. Soud dospěl k závěru, že žalovaný může nedostatky řízení odstranit v námitkovém řízení, a proto nepřistoupil ke zrušení prvostupňového rozhodnutí soudem, jehož se žalobce taktéž domáhal. To však na plném procesním úspěchu žalobce v tomto řízení ničeho nemění (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 1. 2023, č. j. 4 Ads 26/2023-27, bod 7).

90. O žalobě rozhodl soud v souladu s § 51 odst. 2 ve spojení s § 76 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) bez jednání, ačkoliv žalovaný trval na nařízení jednání, neboť § 76 odst. 1 s. ř. s. takový postup výslovně připouští.
91. Důvodem pro nařízení jednání nebyla ani potřeba dokazování, neboť soud shledal, že veškeré listiny potřebné pro posouzení a rozhodnutí věci (včetně usnesení žalovaného ze dne 31. 3. 2023, sp. zn. 233244/VYCH-20/21, prvostupňového rozhodnutí, rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Labem ze dne 7. 6. 2023, č. j. 45011/046384/23/120MC, rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 14. 8. 2023, č. j. 45000/15126/23/010/KB a napadeného rozhodnutí, která žalobce přiložil k žalobě) jsou součástí žalovaným předloženého správního spisu, jímž se dokazování neprovádí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008-117, publ. pod č. 2383/2011 Sb. NSS).
92. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Jelikož měl žalobce ve věci plný úspěch, má proti žalovanému právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení. Své náklady však žalobce před vyhlášením rozhodnutí ve věci nevyčísлил a z obsahu soudního spisu žádné žalobcovy náklady nevyplývají. Soud proto nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení žádnému z účastníků.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 611/6, 657 40 Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu

a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti **musí** být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Ústí nad Labem 4. března 2025

Mgr. Václav Trajer v.r.
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.